

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

בית לד' ובית לבת פרעה

(שיעור מס' 38)

יעל שלוסברג yshlos6@gmail.com

1. שמואל ב פרק יב/ כד: וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה וישכב עמה ותלד בן ותקרא את שמו שלמה וד' אהבו: (כה) וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ידידיה בעבור ד':

מלכים א פרק ג ג: ויאהב שלמה את ד' ללקת בחקות דוד אביו רק בפמות הוא מזבח ומקטיר:

2. מלכים א פרק יא/א: והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואביות עמניות אדמית צדנית חתית: (ב) מן הגוים אשר אמר ד' אל בני ישראל לא תבאו בהם והם לא יבאו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה:

3. תפילת שלמה - מלכים א פרק ח

(מא) וגם אל הנכרי אשר לא מעמדו ישראל הוא ובא מארץ רחוקה למען שמך:
(מב) כי ישמעון את שמך הגדול ואת ידך החזקה וזרעך הניטויה ובא והתפלל אל הבית הזה: (מג) אתה תשמע השמים מכוון שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי למען ידעו כל עמי הארץ את שמך ליראה אתך כעמדו ישראל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה אשר בניתי:

4. נבואות אחרית הימים

- א. ישעיהו נ/ו-ז
- ב. זכריה יד/ח-ט
- ג. ישעיהו ס/ג-יב + יז-יח
- ד. מיכה ד/א-ה + ישעיהו ב/א-ד
- ה. ישעיהו יא/א-י

5. שמואל ב פרק ז (ובמקבילה בדבה"י א פרק יז) - דברי נתן לדוד

(יב) כי ימלאו ימיה ושכבת את אבתיך והקימתי את זרעך אחריו אשר יצא ממעיך והכינתי את ממלכתו: (יג) הוא יבנה בית לשמי וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם:
(יד) אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן אשר בהעותו והכחתינו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם: (טו) וחסדי לא יסור ממנו כאשר הסרתי מעם שאול אשר הסרתי מלפניך: (טז) ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם לפניך כסאך יהיה נכון עד עולם:
(יז) ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה פן דבר נתן אל דוד:

שמואל ב פרק ז – דברי דוד לד' אחרי נבואת נתן

(יח) ויבא המלך דוד וישב לפני ד' ויאמר מי אנכי ד' אלוקים ומי ביתי כי הביאתני עד הלם:

...
(כד) ותכונן לך את עמך ישראל לך לעם עד עולם ואתה ד' היית להם לאלהים:
(כה) ועתה ד' אלהים הדבר אשר דברת על עבדך ועל ביתו הקם עד עולם ועשה כאשר דברת: (כו) ויגדל שמך עד עולם לאמר ד' צבאות אלהים על ישראל ובית עבדך דוד יהיה נכון לפניך:
(כז) כי אתה ד' צבאות אלהי ישראל גליתך את און עבדך לאמר בית אבנה לך על פן מצא עבדך את לבו להתפלל אליך את התפלה הזאת: (כח) ועתה ד' אלוקים אתה הוא האלהים ודבריך יהיו אמת ותדבר אל עבדך את הטובה הזאת:
(כט) ועתה הואל וברך את בית עבדך להיות לעולם לפניך כי אתה ד' אלוקים דברת ומברכתך יברך בית עבדך לעולם:

6. מלכות שלמה:

מלכים א פרק ב/יב: ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכן ממלכתו מאד:

מלכים א פרק ב/מ: ...והממלכה נכונה ביד שלמה.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

7. תהילים פרק צג

(א) ד' מַלְךְ גְּאוֹת לְבַשׁ לְבַשׁ ד' עוֹ הַתְּאֵזֶר אֶף תַּכְּוֹן תַּבְּל בַּל תִּמּוֹט :
(ב) נִכּוֹן כְּסֵאֶךָ מֵאֵז מַעֲוֹלִים אֲתָה :

8. מלכים א פרק ב דברי שלמה

(מד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שְׁמַעִי אֲתָה יָדַעְתָּ אֵת כָּל הַרְעָה אֲשֶׁר יָדַע לְבַבְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי וְהִשִּׁיב ד' אֶת רַעְתָּךְ בְּרֹאשְׁךָ :
(מה) וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּרוּךְ וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נִכּוֹן לְפָנָיו ד' עַד עוֹלָם :
(מו) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיֵּצֵא וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמָת וְהַמַּמְלָכָה נִכְוְנָה בְּיַד שְׁלֹמֹה .

9. מדרש רבה שמות פרשה כג פסקה א

אז ישיר משה הה"ד (שם צג) נכון כסאך מאז א"ר ברכיה בשם ר' אבהו : אע"פ שמעולם אתה - לא נתיישב כסאך ולא נודעת בעולמך עד שאמרו בניך שירה לכך נאמר נכון כסאך מ"אז".
משל למלך שעשה מלחמה ונצח ועשו אותו אגוסטוס אמרו לו עד שלא עשית המלחמה היית מלך עכשיו עשינוך אגוסטוס.
מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס? אלא המלך עומד על הלוח ואגוסטוס יושב.
כך אמרו ישראל : באמת עד שלא בראת עולמך היית אתה. משבראת אותו אתה הוא אלא כביכול עומד שנאמר (חבקוק ג) עמד וימודד ארץ. אבל משעמדת בים ואמרנו שירה לפניך ב"אז" - נתיישבה מלכותך וכסאך נכון הוי נכון כסאך מאז באז ישיר :

10. שמות פרק טו

(א) אֶז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַד' וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לַד' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרָכְבוּ רָמָה בָּיִם :
רש"י
אז ישיר משה - אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר ...

11. "אז"

*א. מלכים א פרק ג

(טז) אֶז תִּבְאֵנָה שְׁתֵּימָן נָשִׁים זָנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמִדְנָה לְפָנָיו :

*ב. מלכים א פרק ח

(א) אֶז יִקְהַל שְׁלֹמֹה אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל רְאִשֵׁי הַמִּטּוֹת נְשִׂאֵי הָאֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ד' מֵעִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן :

*ג. מלכים א פרק ח

(י) וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים מִן הַקֹּדֶשׁ וְהֵעֲנוּ מְלֵא אֶת בֵּית ד' :
(יא) וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשֶׁרֶת מִפְּנֵי הָעָנָן כִּי מְלֵא כְבוֹד ד' אֶת בֵּית ד' :
(יב) אֶז אָמַר שְׁלֹמֹה ד' אָמַר לְשֹׁכֵן בְּעֶרְפֶּל :
(יג) בָּנָה בְּנִיתִי בֵּית זָבַל לָךְ מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים :
(יד) וַיִּסַּב הַמֶּלֶךְ אֶת פָּנָיו וַיִּבְרָךְ אֶת כָּל קַהֲלֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל קַהֲלֵי יִשְׂרָאֵל עֹמְדִים :

*ד. מלכים א פרק ט

(יא) חִירָם מֶלֶךְ צֹר נָשָׂא אֶת שְׁלֹמֹה בַּעֲצֵי אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבַזָּהָב לְכָל חֲפָצוֹ אֶז יִתֵּן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְחִירָם עֲשָׂרִים עִיר בְּאֲרָץ הַגִּלִּיל :

*ה. מלכים א פרק ט

(כד) אֶף בַּת פְּרַעֲהָ עֲלֵתָה מֵעִיר דָּוִד אֶל בֵּיתָה אֲשֶׁר בָּנָה לָהּ אֶז בָּנָה אֶת הַמְּלוּא :

*ו. מלכים א פרק יא

(ז) אֶז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בַּמָּה לְכִמּוֹשׁ שְׁקָץ מוֹאָב בְּהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרוּשָׁלַם וְלְמַלְךְ שְׁקָץ בְּנֵי עַמּוֹן :

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

12. בת פרעה

א. מלכים א פרק ג/א: ויתחתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד פלתו לבנות את ביתו ואת בית ד' ואת חומת ירושלים סביב:

ב. מלכים א פרק ז

(ח) וביתו אשר ישב שם חצר האחרת מבית לאולם כמעשה הזה היה ובית יעשה לבת פרעה אשר לקח שלמה כאולם הזה:

ג. מלכים א פרק ט/כד

אז בת פרעה עלתה מעיר דוד אל ביתה אשר בנה לה אז בנה את המלוא:

ד. דברי הימים ב פרק ח

(יא) ואת בת פרעה העלה שלמה מעיר דוד לבית אשר בנה לה כי אמר לא תשב אשה לי בבית דוד מלך ישראל כי קדש המה אשר באה אליהם ארון ד':

ה. מלכים א פרק יא/א

והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואביות עמניות אדמית צדנית חתית: (ב) מן הגוים אשר אמר ד' אל בני ישראל לא תבאו בהם והם לא יבאו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה:

13. רש"י על מלכים א פרק ט/כד

אז בנה - שלמה את המלוא - לבנות לתוכו בתים לעבדיה ולשפחותיה, וזה שהוכיחו ירבעם אביך הניחו פרוץ לעולי רגלים, ואתה בנית אותו לעשות אנגריא לבת פרעה (סנהדרין קא ב)...

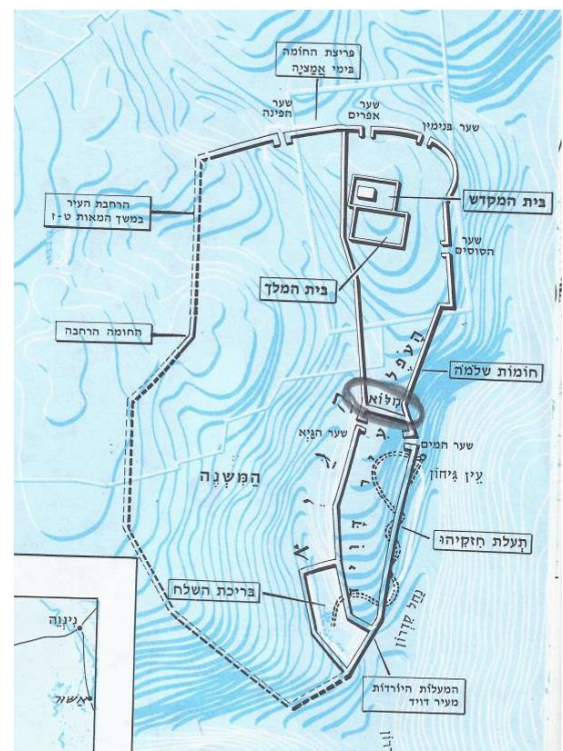
14. מלכים א פרק יא/כו: וירבעם בן נבט אפרתי מן הצרדה ושם אמו צרועה אשה אלמנה עבד לשלמה ויגרם יד במלך: (כו) וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו:

15. שמואל ב פרק ה

(ט) וישב דוד במצדה ויקרא לה עיר דוד ויבן דוד סביב מן המלוא וביתה:

רד"ק

מן המלוא וביתה - מן המלוא ולפנים. ומלוא הוא מקום סמוך לחומה ואותו המקום היתה רחבה להאסף העם שם לפיכך נקרא מלוא כמו קראו מלאו ואמרו האספו ונבואה. וממנו ולפנים בנה.

ימי עיון בתנ"ך תשע"ז

16. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קא/ב

וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו אמר לו (ירבעם לשלמה): דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא **לבת פרעה**.

רש"י

(דוד) פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו - ויכנסו בריוח:

ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא - כדי שיכנסו בשערים, לידע מי נכנס כדי לגבות מס לבת פרעה, מפי רבי.

לישנא אחרינא: שסגר השערים ועשה מגדל לבת פרעה על אחד מן השערים, וכולם עוברים דרך שם כדי שיהיו מצויין עמה לכבדה ולעבדה. כל עבודת בית המלך קרי אנגריא.

לישנא אחרינא: שהיה רגיל שלמה לסגור דלתות העזרה ומצניע מפתחות בידו, ודרכו של מלך לישן שלש שעות ביום וישראל עומדין על העזרה עד שיעמוד המלך, ואמר לו ירבעם אתה רוצה שיתנו לך אנגריא לבת פרעה אשתך שתתן להם מפתחות:

17. בית ד' ובית המלך

(א) ויתחיתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד פלתו לבנות את **ביתו ואת בית ד'** ואת חומת ירושלים סביב:

מלכים א פרק ו/לח: ובשנה האחת עשרה ברח בול הוא החדש השמיני כלה הבית לכל דבריו ולכל **משפטיו ויבנהו שבע שנים**:

מלכים א פרק ז/א: ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה ויכל את כל ביתו:

רש"י: ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה - שבמלאכת גבוה נזדרז ובשלו נתעצל, ובשבחו סיפור הכתוב:

מלכים א פרק ז

(ח) **וביתו אשר ישב שם חצר האחרת מבית לאולם כמעשה הזה היה ובית יעשה לבת פרעה אשר לקח שלמה פאולם הזה**:

מלכים א פרק ט

(א) ויהי ככלות שלמה לבנות את **בית ד'** ואת **בית המלך** ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות...

(י) ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את **שני הבתים את בית ד'** ואת **בית המלך**: (יא) חירם מלך צר נשא את שלמה בעצי ארזים...

18. מדרש רבה ויקרא פרשה יב פסקה ה

א"ר יודן: כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין כיון שבנאו ונשא בת פרעה אותו הלילה שתה יין והיו שם **ב' בלוזמאות (מחולות) אחת שמחה לבנין בית המקדש ואחת שמחה לבת פרעה**.

אמר הקב"ה: של מי אקבל של אלו או של אלו? באותה שעה עלה על דעתו להחריב את ירושלים הה"ד (ירמיה לב/לא) כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת וגו'.

19. תלמוד בבלי מסכת שבת דף נו/ב (וכן: סנהדרין כא/ב)

אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושיין לעבודה זרה פלונית וכך עושים לעבודה זרה פלונית ולא מיחה בה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי.